BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 7 juni 2006

betreffende de staatssteun nr. C 8/2005 (ex N 451/2004) die Duitsland voornemens is toe te kennen aan Nordbrandenburger UmesterungsWerke

(Kennisgeving geschied onder nummer C(2006) 2088)

(Slechts de tekst in de Duitse taal is authentiek)

(Voor de EER relevante tekst)

(2006/904/EG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op artikel 88, lid 2, eerste alinea,

Gelet op de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, en met name op artikel 62, lid 1, onder a),

Na de belanghebbenden overeenkomstig het genoemde artikel te hebben aangemaand hun opmerkingen te maken ([1]),

Overwegende hetgeen volgt:

1. PROCEDURE

(1) Bij brief van 11 oktober 2004, welke op 12 oktober 2004 werd ingeschreven, deelde Duitsland de Commissie mee dat het voornemens was een regionale steunmaatregel ten uitvoer te leggen ten behoeve van NUW Nordbrandenburger Umesterungs-Werke. De maatregel werd onder nummer N 451/2004 als aangemelde steun geregistreerd. Op 6 november 2004 verzocht de Commissie om nadere inlichtingen, die op 16 december 2004 door Duitsland werden verstrekt.

(2) Op 16 februari 2005 deelde de Commissie Duitsland mee dat zij had besloten in verband met deze steun de procedure van artikel 88, lid 2, EG-Verdrag te zullen inleiden.

(3) Het besluit van de Commissie om de procedure in te leiden werd in het *Publicatieblad van de Europese Unie* bekendgemaakt ([2]). De belanghebbenden werden aangemaand hun opmerkingen over de steunmaatregel kenbaar te maken.

(4) Duitsland reageerde op de inleiding van de procedure bij brief van 22 maart 2005, welke op 23 maart 2005 werd ingeschreven, en verstrekte hierin uitvoerige aanvullende inlichtingen aan de Commissie.

(5) De Commissie heeft geen opmerkingen van belanghebbenden ontvangen.

(6) Op basis van eigen onderzoek stelde de Commissie vast dat de door Duitsland verschafte informatie onvolledig was, en zij stelde op 8 november 2005 schriftelijk nadere vragen. Deze werden op 13 januari 2006 beantwoord, waarbij nadere inlichtingen werden verstrekt.

2. BESCHRIJVING VAN DE STEUN

2.1 De begunstigde en de voorgenomen steun

(7) De begunstigde van de steun is NUW Nordbrandenburger UmesterungsWerke GmbH & Co. KG („NUW"), gevestigd in Schwedt, Brandenburg (Duitsland), een steungebied overeenkomstig artikel 87, lid 3, onder a), van het EG-Verdrag. NUW werd op 4 mei 2004 opgericht. Vóór de uitvoering van de geplande investering verrichtte de onderneming geen bedrijfsactiviteiten. Derhalve had NUW in oktober 2004 noch voltijdse werknemers, noch deeltijdwerknemers in dienst.

(8) NUW is voornemens een installatie te bouwen en te exploiteren voor de productie van biodiesel met een verwachte capaciteit van 130 000 ton en subsidiabele investeringskosten van 41,84 miljoen EUR. Zij zal vooral aan PCK Raffinerie GmbH Schwedt („PCK") leveren, waarvan de installaties momenteel voor de verwerking van biobrandstoffen worden uitgerust.

2.2 De financieringsmaatregelen

(9) De deelstaat Brandenburg is voornemens NUW steun te verlenen voor 50 % van de subsidiabele kosten voor een totaalbedrag van maximaal 20,92 miljoen EUR op basis van door de Commissie goedgekeurde steunprogramma's.

(10) De steun wordt toegekend in de vorm van een rechtstreekse investeringssubsidie van 14,204 miljoen EUR en een investeringspremie van 6,716 miljoen EUR op basis van de *Gemeinschaftsaufgabe „Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur"* ([3]) („Gemeinschaftsaufgabe") en in het kader

([1]) PB C 27 van 27.1.2001, blz. 44.
([2]) PB C 86 van 8.4.2005, blz. 2.
([3]) „Gesetz über die Gemeinschaftsaufgabe (GA) „Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur" vom 6. Oktober 1969 in Verbindung mit den einschlägigen Bestimmungen von Teil II des 31. Rahmenplans zur GA"; laatstgenoemde verlenging werd bij beschikking van de Commissie onder nr. N 642/02 op 1 oktober 2003 goedgekeurd (PB C 284 van 27.11.2003, blz. 2).

van het steunprogramma *„Investitionszulage" für betriebliche Investitionen im Jahr 2004* ([4]). Duitsland zal ervoor zorgen dat de bovengrens van 50 % steunintensiteit niet wordt overschreden.

2.3 Redenen om de formele onderzoeksprocedure in te leiden

(11) Omdat de steun op goedgekeurde regelingen gebaseerd is beperkt de Commissie haar onderzoek tot de vraag of de begunstigde als KMO kan worden aangemerkt en uit dien hoofde aanspraak kan maken op de extra verhoging van 15 % voor dergelijke ondernemingen, die in het steunbedrag is vervat.

(12) Volgens artikel 2 van de bijlage bij Aanbeveling 2003/361/EG van de Commissie van 6 mei 2003 betreffende de definitie van kleine, middelgrote en microondernemingen (KMO-aanbeveling) ([5]) behoren ondernemingen tot de categorie kleine, middelgrote en microondernemingen indien zij minder dan 250 werknemers hebben en een jaaromzet van maximaal 50 miljoen EUR en/*of* een balanstotaal van ten hoogste 43 miljoen EUR per jaar hebben.

(13) Het begrip „onderneming" houdt niet in dat de begunstigde beperkt is tot één enkele rechtspersoon; hiermee kan ook een economische groep ondernemingen worden bedoeld die groter is dan één enkele KMO. Ondernemingen kunnen als verbonden ondernemingen worden beschouwd wanneer zij via een natuurlijke persoon banden onderhouden en op dezelfde markt of verwante markten actief zijn.

(14) De banden tussen NUW en andere ondernemingen via natuurlijke personen, en met name via leden van de familie Sauter, kunnen tot gemeenschappelijke activiteiten op dezelfde markt of verwante markten leiden. Verbonden ondernemingen worden in het kader van een onderzoek naar de KMO-status en de berekening van het aantal werknemers van een onderneming als één onderneming beschouwd.

(15) Gezien de banden tussen genoemde ondernemingen betwijfelde de Commissie of de begunstigde van de investeringssteun (NUW) daadwerkelijk de voordelen nodig heeft die KMO's uit hoofde van de verschillende regelingen en maatregelen ten behoeve van KMO's genieten, en of NUW in aanmerking komt voor de aangemelde KMO-verhoging. Ook betwijfelde de Commissie of de begunstigde voldoet aan de KMO-definitie in de zin van de aanbeveling ter zake.

3. OPMERKINGEN VAN BELANGHEBBENDEN

(16) De Commissie heeft geen opmerkingen van belanghebbenden ontvangen.

4. OPMERKINGEN VAN DUITSLAND

Zelfstandigheidscriterium

(17) Duitsland verklaart dat NUW Verwaltung GmbH financieel niet in de begunstigde onderneming NUW participeert. Haar taak zou beperkt zijn tot de zakelijke leiding en de aansprakelijkheid voor de verplichtingen van NUW. Ook de overige partnerondernemingen („Verwaltung GmbH") zijn slechts aansprakelijk voor hun desbetreffende ondernemingen en verrichten verder geen bedrijfsactiviteiten.

(18) Daniela Sauter heeft weliswaar een deelneming van 74 % in NUW, doch haar deelnemingen in NBE Nordbrandenburger BioEnergie GmbH & Co. KG, MBE Mitteldeutsche BioEnergie GmbH & Co. KG en SBE Swiss BioEnergy AG zijn niet groter dan 50 %. Duitsland merkt op dat NUW niet met andere ondernemingen verbonden is.

(19) Wat de partnerondernemingen betreft heeft Daniela Sauter volgens Duitsland een deelneming van 50 % in NBE en van 38 % in MBE; verder heeft zij een deelneming van 20 % in SBE. Daarom zouden slechts de deelnemingen in NBE en MBE van belang zijn voor de beoordeling van de grootte van de begunstigde onderneming.

(20) Wat een mogelijk gemeenschappelijk optredende groep van natuurlijke personen betreft deelt Duitsland de Commissie mee dat Daniela Sauter en Dr. Georg Pollert als grootste aandeelhouders van NUW slechts met betrekking tot deze onderneming gemeenschappelijk optreden, doch niet voor andere ondernemingen. Hun gemeenschappelijk belang is uitsluitend beperkt tot NUW; afgezien van de oprichtingsakte zijn er geen andere overeenkomsten.

(21) Duitsland benadrukt dat er met betrekking tot de deelnemingen van de broers en zusters, de ouders en de schoonzuster geen sprake is van een uniforme deelnemingsstructuur, die een gemeenschappelijk belang zou doen vermoeden. Afgezien van de familiebanden bestaan er geen juridische of economische betrekkingen tussen deze personen. Behalve de oprichtingsakte zijn er geen andere overeenkomsten.

Relevante markten

(22) Volgens de door Duitsland verstrekte inlichtingen zijn NUW en MUW Mitteldeutsche UmesterungsWerke GmbH & Co. KG op dezelfde markt actief, doch hebben zij verschillende klanten. Er is, via de heer Dr. Pollert, sprake van betrekkingen tussen de ondernemingen, doch deze zijn weinig intensief en derhalve niet van belang.

(23) Volgens de door Duitsland verstrekte inlichtingen produceert NUW biodiesel, terwijl NBE en MBE actief zijn op de markt voor bio-ethanol. Deze drie ondernemingen hebben weliswaar de grote oliemaatschappijen als klant, doch zij gebruiken geheel andere grondstoffen en productieprocédés.

Zakelijke leiding, financiële criteria en criteria met betrekking tot het aantal werknemers

(24) Sinds eind 2004 is de heer Heidenreich geen directeur meer van NBE Verwaltung GmbH. Volgens Duitsland worden alle andere betrokken ondernemingen door verschillende

([4]) „Investitionszulage für betriebliche Investitionen im Jahr 2004", goedgekeurd onder nr. N 336/2003 op 10.12.2003 ingevolge de „Investitionszulagengesetzes 1999 in der Fassung der Bekanntmachung vom 11. Oktober 2002 unter Berücksichtigung des Entwurfs des Steueränderungsgesetzes 2003" (PB C 67 van 17.3.2004, blz. 12).

([5]) PB L 124 van 20.5.2003, blz. 36.

personen geleid, zodat er geen banden zijn tussen de zakelijke leiding van de afzonderlijke ondernemingen.

(25) Duitsland heeft de financiële gegevens en de gegevens met betrekking tot het aantal werknemers berekend op grond van de hypothese dat NUW, MBE en NBE partnerondernemingen, doch geen verbonden ondernemingen zijn. Het komt tot de conclusie dat deze groep voor alle KMO-criteria onder de desbetreffende drempel blijft.

De hoofdcontractant SBE Swiss Bio Energy AG

(26) NUW heeft SBE met de bouw van de biodieselinstallatie belast. Het ondernemingsdoel van SBE is de bouw en exploitatie van chemische installaties met het oog op het vervaardigen van biodiesel, alsmede de handel in biogene brandstoffen in Europa. Hoewel SBE een deel van de investeringen zal financieren verzekert Duitsland dat beide ondernemingen verder onafhankelijk van elkaar zijn. Om afhankelijkheid van SBE te verkomen bepaalt NUW zelf het tijdstip van terugbetaling van de lening.

(27) Bovendien zal SBE vanaf 2004 de rechtstreekse investeringssubsidie voorfinancieren. Duitsland benadrukt dat de overeenkomst tussen SBE en NUW zodanig is geformuleerd dat SBE geen invloed kan uitoefenen op de ondernemingsbeslissingen van NUW.

Sauter Verpachtung GmbH

(28) Volgens de door Duitsland verstrekte gegevens is de verkoop van grondstoffen, met slechts 1 % van de omzet, van geringe betekenis. Sauter Verpachtung GmbH heeft volgens deze gegevens geen noemenswaardige activiteiten op het gebied van de verwerking van of de handel in biodiesel of bio-ethanol.

(29) Toch was deze onderneming de hoofdcontractant bij de bouw van de bio-ethanolinstallatie van NBE.

(30) Sauter Verpachtung heeft geen rechtstreekse juridische of economische betrekkingen met NUW.

Conclusies van Duitsland

(31) Aangezien de betrekkingen tussen NBE en MBE uitsluitend via de persoon van Daniela Sauter lopen en er geen belangrijke banden met andere ondernemingen zijn, concludeert Duitsland dat NUW als KMO moet worden aangemerkt. De aandeelhouders van NUW zijn geen gemeenschappelijk optredende groep natuurlijke personen. Volgens de deelstaat Brandenburg kan op grond van de familiebanden niet worden geconcludeerd dat er sprake is van een gemeenschappelijk belang in de zin van de KMO-definitie.

5. AANVULLENDE INFORMATIE VAN DUITSLAND

(32) In het kader van haar eigen onderzoek vond de Commissie bewijzen voor het feit dat leden van de familie Sauter nog andere ondernemingen bezaten waarover Duitsland de Commissie niet had ingelicht. De Commissie stelde Duitsland hierover bij brief van 8 november 2005 vragen, waarna Duitsland op 13 januari 2006 aanvullende inlichtingen verstrekte.

Deelnemingen en eigendomsverhoudingen

(33) Afgezien van verscheidene onroerendgoedmaatschappijen en windenergiebedrijven (hierover zijn geen nadere inlichtingen verstrekt) hebben de leden van de familie Sauter meerderheidsdeelnemingen in 16 ondernemingen. Daniela Sauter heeft met 74 % een meerderheidsaandeel in NUW, de onderneming waarvoor een KMO-verhoging werd aangemeld; zij is de zuster van Bernd en Claus Sauter. Alois en Albertina Sauter zijn de ouders van Daniela, Bernd en Claus Sauter. Marion Sauter is de echtgenote van Claus Sauter. Daarnaast heeft Georg Pollert, die geen familiebanden met de familie Sauter heeft, een deelneming van 24 % in NUW.

(34) Met uitzondering van NUW Nordbrandenburger Umesterungswerke *Verwaltung* GmbH ([6]) (Daniela Sauter: 50 %) heeft de familie door middel van meerderheidsdeelnemingen zeggenschap over alle ondernemingen van de familie Sauter:

SBE Swiss BioEnergy AG (100 %), Sauter Verpachtung GmbH (100 %), Alois Sauter Landesprodukten-Großhandlung GmbH & Co. KG (100 %), Sauter GmbH (100 %), Compos Entsorgung GmbH (100 %), MUW Mitteldeutsche UmesterungsWerke GmbH & Co. KG (66 %), MUW Mitteldeutsche UmesterungsWerke Verwaltungs GmbH (66 %), AIIEN GmbH (100 %), Autokontor Bayern GmbH (66 %), Autokontor Vertriebs GmbH (60 %), MBE Mitteldeutsche BioEnergie GmbH & Co. KG (100 %), MBE Mitteldeutsche BioEnergie Verwaltung GmbH (100 %), NBE Nordbrandenburger BioEnergie GmbH & Co. KG (100 %), NBE Nordbrandenburger BioEnergie Verwaltung GmbH (100 %) en NUW (74 %).

(35) NUW Nordbrandenburger Umesterungswerke *Verwaltung* GmbH, MUW Mitteldeutsche UmesterungsWerke Verwaltung GmbH, Mitteldeutsche BioEnergie Verwaltung GmbH en NBE Nordbrandenburger BioEnergie Verwaltung GmbH hebben de zakelijke leiding en de belangenbehartiging van andere ondernemingen als ondernemingsdoel.

Zakelijke betrekkingen

(36) Volgens Duitsland wordt de naam „Sauter-Gruppe" (Sautergroep) officieel slechts gebruikt met betrekking tot Alois Sauter Landesproduktengroßhandlung, Sauter Verpachtung en Compos Entsorgung, ondernemingen die op het gebied van afvalverwerking en transport nauw samenwerken. Op de voertuigen van Sauter Verpachtung en Alois Sauter Landesproduktengroßhandlung wordt reclame gemaakt voor biodiesel. Duitsland kan niet verklaren waarom kredietinstellingen als NordLB voor verscheidene ondernemingen van de Sauter-familie de term „groep" gebruiken.

(37) De ondernemingen onderhouden vele zakelijke betrekkingen die volgens Duitsland niet afzonderlijk kunnen worden opgesomd:

([6]) NUW Nordbrandenburger Umesterungswerke *Verwaltung* GmbH is de partneronderneming van NUW.

(a) SBE Swiss BioEnergy AG zal, als hoofdcontractant van de voorgenomen begunstigde NUW, de biodieselinstallatie bouwen. Bovendien zal zij de investering deels financieren en zal zij de investeringssubsidie voorfinancieren. Sauter Verpachtung GmbH was in het verleden actief als hoofdcontractant voor de bouw van de bio-ethanolinstallaties van MBE GmbH en NBE GmbH evenals voor de biodieselinstallaties van MUW. Daarnaast heeft zij een aantal windenergie-installaties voor MUW en MBE gebouwd. In het tankstation van het bedrijf wordt door voertuigen van MBE en van Autokontor Bayern getankt.

(b) Compos Entsorgung GmbH gebruikt voor de verwijdering van zuiveringsslib doorgaans de voertuigen van Alois Sauter Landesproduktengrosshandlung GmbH en van Sauter Verpachtung GmbH. Sauter Verpachtung deelt een administratiekantoor met Compos Entsorgung GmbH en Autokontor Bayern GmbH.

(c) Tot de klanten van MUW behoren Alois Sauter Landesproduktengroßhandlung, Autokontor Bayern, Sauter Verpachtung en MBE. SBE levert MUW ruwe olie en raffinaat voor de verdere verwerking tot biodiesel.

(d) Alois Sauter Landesproduktengroßhandlung verhuurt gebouwen en terreinen aan Autokontor Bayern en repareert en onderhoudt de voertuigen van Sauter Verpachtung, Autokontor Bayern, MBE en MUW. De onderneming exploiteert een bedrijfstankstation voor MUW, MBE, Sauter Verpachtung en Autokontor Bayern.

(e) MBE en Sauter Verpachtung hebben een tijd lang een administratiekantoor gedeeld. MBE voert transportdiensten uit voor Sauter Verpachtung en Autokontor Bayern.

(f) SBE werkt samen met MUW, NUW, MBE NBE en Autokontor Bayern.

Betrekkingen op het niveau van bedrijfsleiding en personeel

(38) De directeur van NUW, de heer Niesmann, was eerder bedrijfsleider van MUW. De heer Klotz, directeur van MBE, had tot 2004 procuratie bij Sauter Verpachtung.

(39) Daniela Sauter, de meerderheidsaandeelhouder van de begunstigde onderneming, is directeur van NBE.

(40) De heer Johne heeft procuratie bij SBE en was vanaf december 2004 werkzaam bij MUW. De heer Heidenreich was directeur van NBE en kreeg vervolgens dezelfde functie bij NUW.

(41) In afzonderlijke gevallen werden medewerkers overgeplaatst van de ene onderneming van de familie Sauter naar de andere.

Leveranciers en klanten van de ondernemingen van de familie Sauter

(42) De ondernemingen Bunge Deutschland GmbH en Cargill leveren plantaardige olie aan MUW en NUW. SBE is klant van NUW, MUW, MBE en NBE.

6. BEOORDELING VAN DE KMO-STATUS

Criteria om voor KMO-verhoging in aanmerking te komen

(43) In de bijlage van de KMO-aanbeveling worden KMO's gedefinieerd als ondernemingen die minder dan 250 werknemers hebben, een jaaromzet hebben van maximaal 50 miljoen EUR en/*of* een balanstotaal van ten hoogste 43 miljoen EUR per jaar.

(44) In artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag wordt het begrip „ondernemingen" gebruikt met het oog op de definitie van de begunstigde van steun. Zoals het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen heeft bevestigd ([7]) is dit begrip niet beperkt tot één enkele rechtspersoon, maar kan het ook betrekking hebben op een groep ondernemingen.

(45) Volgens vaste rechtspraak kan de Commissie eerst nagaan of een onderneming deel uitmaakt van een groep die als economische eenheid moet worden beschouwd, en kan zij pas daarna vaststellen of de desbetreffende groep voldoet aan de criteria van de KMO-aanbeveling. Wanneer juridisch onderscheiden natuurlijke of rechtspersonen een economische eenheid vormen, moeten zij in het kader van het mededingingsrecht van de Gemeenschap als één enkele onderneming worden beschouwd. Bovendien moet worden gewaarborgd dat juridische constructies van KMO's die als economische groep een veel grotere macht hebben dan gewone KMO-ondernemingen, worden uitgesloten, en dat de KMO-definitie niet op grond van louter formele aspecten wordt omzeild. Het Gerecht van eerste instantie van de Europese Gemeenschappen heeft uitdrukkelijk verklaard dat de Commissie over een ruime bevoegdheid beschikt wanneer zij moet bepalen of de tot een groep behorende ondernemingen als een economische eenheid moeten worden beschouwd ([8]).

(46) Deze benadering wordt in de KMO-aanbeveling overgenomen. In artikel 3, lid 3, van de bijlage van deze aanbeveling wordt gesteld dat ondernemingen die via een natuurlijke persoon of een in gemeenschappelijk overleg handelende groep van natuurlijke personen een overheersende invloed uitoefenen op andere ondernemingen, als verbonden ondernemingen moeten worden beschouwd indien zij hun activiteiten of een deel van hun activiteiten op dezelfde markt of op verwante markten uitoefenen. Als verwante markt wordt beschouwd de producten- of dienstenmarkt die zich direct boven of onder het niveau van de relevante markt bevindt.

(47) In het arrest van het Hof in de zaak Italië/Commissie ([9]) wordt nader toegelicht hoe de Commissie over de toelaatbaarheid van een KMO-verhoging kan beslissen: „De Commissie heeft dus het recht om een dergelijke verhoging

([7]) Arrest van het HvJEG van 14 november 1984 in zaak 323/82, *Intermills/Commissie,* Jurispr. 1984, blz. 3808.

([8]) Arrest van het Gerecht van eerste aanleg van 14 oktober 2004 in zaak T-137/02, *Pollmeier Malchow/Commissie,* Jurispr. 2005, blz. II-3541.

([9]) Arrest van het Hof van Justitie van 29 april 2004 in zaak C-91/101, *Italië/Commissie,* Jurispr. 2004, blz. I-4355, punt 54.

van de steun te weigeren wanneer een onderneming in feite niet de voor KMO's typische nadelen ondervindt. Met name zou de goedkeuring van een verhoging van de steun aan ondernemingen die aan de formele criteria van de definitie van KMO's voldoen maar niet de voor KMO's typische nadelen ondervinden, in strijd zijn met artikel 87 (EG), aangezien een dergelijke verhoging de concurrentievervalsing in de hand kan werken en dus, in de zin van lid 3, sub c), van bedoeld artikel, de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt zodanig kan veranderen dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad."

(48) Om de noodzaak van een verhoogde steunintensiteit voor de begunstigde onderneming te beoordelen acht de Commissie het onontbeerlijk om factoren als de deelnemingsstructuur, de identiteit van de directeuren, de mate van economische vervlechting en soortgelijke andere betrekkingen tussen de desbetreffende ondernemingen te onderzoeken. Op basis daarvan kan de Commissie vaststellen of NUW aan de criteria van de KMO-definitie beantwoordt en/of zij aan de voorwaarden voor een verhoging van de steunintensiteit zou kunnen voldoen.

Betrekkingen tussen de ondernemingen van de familie Sauter

(49) De eigendomsstructuur is een van de voornaamste criteria voor het onderzoek naar de zeggenschap over ondernemingen. Aan de hand van de eigendomsstructuur kunnen betrekkingen tussen afzonderlijke ondernemingen worden aangetoond en conclusies worden getrokken over economische eenheden.

(50) Afgezien van NUW Nordbrandenburger Umesterungswerke *Verwaltung* GmbH (geen omzet, geen werknemers, balanstotaal 32 000 EUR) waarin Daniela Sauter een deelneming van 50 % heeft, heeft de familie Sauter door middel van meerderheidsdeelnemingen zeggenschap over 15 ondernemingen (zie overweging 34 en bijlage).

(51) Wat de betrekkingen tussen de natuurlijke personen betreft die zeggenschap hebben over de individuele ondernemingen, lijken de familiebanden bijzonder sterk te zijn omdat zij beperkt zijn tot zes personen.

(52) Daniela Sauter heeft een meerderheidsbelang in NUW (74 %), de onderneming waarvoor de KMO-verhoging werd aangemeld; zij is de zuster van Bernd en Claus Sauter. Alois en Albertina Sauter zijn de ouders van Daniela, Bernd en Claus Sauter. Marion Sauter is de echtgenote van Claus Sauter. Bijgevolg behoren Daniela, Bernd, Claus, Alois en Albertina tot de traditionele „kernfamilie" terwijl Marion Sauter een schoonzuster is. Zowel de kwaliteit als de intensiteit van de familiebanden, die slechts zes natuurlijke personen omvatten, lijken bijzonder sterk te zijn.

(53) De zakelijke betrekkingen, zoals bijvoorbeeld de betrekkingen op het niveau van de bedrijfsleiding, de overlappingen in de betrekkingen met leveranciers en klanten, het gemeenschappelijke gebruik van de logistieke voorzieningen (zoals bijvoorbeeld transportmiddelen, gebouwen en kantoren) zijn in dit geval eveneens als criteria voor het aantonen van een band tussen de ondernemingen beschouwd. Aan de hand van deze indicatoren kan worden nagegaan of betrekkingen via natuurlijke personen niet slechts informeel, doch ook formeel tot betrekkingen tussen bedrijfsonderdelen en activiteiten leiden.

(54) Volgens Duitsland zijn de betrekkingen tussen de ondernemingen zo talrijk dat zij onmogelijk allemaal kunnen worden opgesomd. SBE Swiss BioEnergy AG en Sauter Verpachtung fungeren als hoofdcontractant voor de bouw van bio-ethanol- en biodieselinstallaties die worden geëxploiteerd door ondernemingen welke in familiebezit zijn. De samenwerking tussen de door de familie Sauter gecontroleerde ondernemingen, vooral op het gebied van transport, management, personeel en klanten toont aan dat de activiteiten van de afzonderlijke ondernemingen op elkaar zijn afgestemd en dat gemeenschappelijk optreden bewust wordt nagestreefd.

(55) De betrekkingen tussen de afzonderlijke ondernemingen van de familie Sauter kunnen worden verduidelijkt aan de hand van drie eenvoudige voorbeelden, die door Duitsland zijn genoemd ter illustratie van de vele gemeenschappelijke activiteiten en de onderlinge samenwerking: de voertuigen van Sauter Verpachtung GmbH en Alois Sauter Landesproduktengroßhandlung GmbH & Co. KG bevatten reclameopschriften voor biodiesel. Verder bezit Alois Sauter Landesproduktengroßhandlung GmbH & Co. KG een helikopter die door alle leden van de familie in het kader van hun respectieve bedrijfsactiviteiten wordt gebruikt. Dezelfde onderneming onderhoudt en repareert het wagenpark van Sauter Verpachtung GmbH, Autokontor Bayern GmbH, MBE en MUW.

(56) Afgezien van deze zakelijke betrekkingen blijken de nauwe banden tussen de leden van de familie Sauter ook uit het grote aantal vastgoedmaatschappijen en windenergiebedrijven dat door hen wordt geëxploiteerd.

(57) Daarom is de Commissie van mening dat de groep ondernemingen ook vanuit economisch oogpunt als eenheid moet worden beschouwd. Vooral dankzij de banden op het persoonlijke vlak — de familiebanden — maar ook door de zakelijke relaties en organisatorische betrekkingen kan de familie Sauter niet alleen haar zakelijke activiteiten, maar ook haar strategische ontwikkeling als groep zonder enig probleem coördineren. De betrekkingen tussen de ondernemingen zijn niet recent, maar lijken gebaseerd te zijn op een gemeenschappelijk geschiedenis en een geplande gemeenschappelijke ontwikkeling.

(58) Op internet staan de ondernemingen Landesprodukten-Großhandlung GmbH, Sauter GmbH, Compos Entsorgung GmbH, MUW GmbH, AIIEN GmbH, Autokontor Bayern GmbH en Biodiesel Production S.A op de site http://www.sauter-logistik.de/Sauter_Gruppe.htm zelfs vermeld als „Sauter-Gruppe", wat eveneens een gemeenschappelijk economisch optreden suggereert.

(59) Bovendien worden een aantal van de door de familie Sauter gecontroleerde ondernemingen als „Sauter-groep" aangeduid. Het optreden van de Sauter-ondernemingen als groep wordt door de analyse van de bank bevestigd. Duitsland heeft niet kunnen verklaren waarom de banken de betrokken ondernemingen op deze wijze aanduiden.

(60) De concrete zakelijke betrekkingen tussen NUW en SBE Swiss BioEnergy AG benadrukken de vergaande vervlechting van NUW met het netwerk van ondernemingen van de familie Sauter. Zoals reeds eerder werd aangegeven zal SBE Swiss BioEnergy AG als hoofdcontractant de biodieselinstallaties bouwen voor NUW, de voorgenomen begunstigde onderneming. Bovendien zal SBE de investering gedeeltelijk financieren en tevens de investeringssubsidie voorfinancieren.

(61) Op basis van de door Duitland verstrekte inlichtingen (zie hoofdstuk 4 en 5) concludeert de Commissie dat de ondernemingen waarin leden van de familie Sauter alleen of gemeenschappelijk een meerderheidsdeelneming hebben, deel uitmaken van een enkele economische eenheid. Het is duidelijk dat de leden van de familie een in gemeenschappelijk overleg handelende groep van personen vormen in de zin van artikel 3, lid 3, van de bijlage van de KMO-aanbeveling en dat zij hun zakelijke activiteiten coördineren.

(62) De verschillende ondernemingen zijn in hoge mate op dezelfde of verwante markten actief. In dit verband moet worden benadrukt dat NUW, MUW, MBE en NBE hun producten aan SBE Swiss BioEnergy AG leveren en dat drie ondernemingen van de groep (NUW, NBE en MBE) hun producten aan de grote oliemaatschappijen verkopen. Anderzijds kopen zowel NUW als MUW hun plantaardige olie, het belangrijkste voorproduct, van Bunge Deutschland GmbH en Cargill GmbH. Evenzo lijkt het van belang dat SBE Swiss BioEnergy AG chemische installaties voor de productie van biobrandstoffen zowel bouwt als exploiteert — dergelijke productie-installaties worden door een groot aantal ondernemingen in eigendom van de familie Sauter geëxploiteerd — en dat SBE Swiss BioEnergy AG daarnaast in biobrandstoffen handelt. Kennelijk verrichten Sauter Verpachtung GmbH, Alois Sauter Landesproduktenhandlung en Autokontor Bayern transportdiensten waarop alle ondernemingen van de groep een beroep kunnen doen wanneer zij daaraan behoefte hebben. Tenslotte zijn zowel biodiesel als bio-ethanol brandstoffen voor voertuigen. Met betrekking tot de analyse van de verwante markten is het niet relevant dat biodiesel rechtstreeks door vrachtwagens gebruikt wordt, terwijl bio-ethanol met minerale oliën moet worden gemengd en door personenauto's wordt gebruikt. Beide producten worden via soortgelijke of zelfs via dezelfde handels- en afzetkanalen gedistribueerd en uiteindelijk door voertuigen voor transportdiensten gebruikt. Daarom moeten, voor de beoordeling van de KMO-status van NUW, het personeelsbestand en de financiële gegevens van de ondernemingen worden samengeteld.

Het referentiejaar

(63) Volgens de KMO-aanbeveling van de Commissie moet voor de beoordeling van de vraag of de begunstigde onderneming een KMO is, het laatste afgesloten boekjaar als referentiejaar worden gebruikt. Een onderneming die de drempel voor het aantal werknemers of de financiële grenswaarde overschrijdt verliest haar KMO-status pas wanneer deze situatie zich in twee opeenvolgende boekjaren voordoet. In geval van recent opgerichte ondernemingen waarvan de eerste jaarrekening nog niet is afgesloten, worden de in aanmerking te nemen gegevens bepaald door middel van een in de loop van het boekjaar te goeder trouw gemaakte schatting.

(64) De Sauter-groep overschreed de KMO-drempel voor de omzet en het balanstotaal in elk onderzocht jaar (2002, 2003, 2004 en 2005). In de jaren 2004 en 2005 werden alle grenswaarden, met inbegrip van het aantal werknemers, overschreden.

Aantal werknemers en financiële gegevens van de Sauter-groep

(65) De door Duitsland verstrekte inlichtingen bevatten voor de ondernemingen waarin de familie Sauter een meerderheidsdeelneming heeft (NUW Verwaltung GmbH uitgezonderd) de volgende personele en financiële gegevens over de jaren 2002, 2003, 2004 en 2005:

	2002	2003	2004	2005
Werknemers	122	164	332	412
Jaaromzet in EUR	79 819 124	107 082 928	296 332 725	421 855 238
Jaarlijks balanstotaal in EUR	135 966 984	327 657 218	331 071 069	404 652 910

Nadere informatie betreffende het personeelsbestand en de financiële gegevens van de afzonderlijke ondernemingen zijn in de bijlage opgenomen.

(66) In de bijlage bij de KMO-aanbeveling van de Commissie worden KMO gedefinieerd als ondernemingen met minder dan 250 werknemers en hetzij een jaaromzet van ten hoogste 50 miljoen EUR, hetzij een balanstotaal van maximaal 43 miljoen EUR per jaar. De Sauter-groep overschreed in 2002 en 2003 de grenswaarden van zowel de jaaromzet als het balanstotaal; in de jaren 2004 en 2005 werden de drempels zelfs alle drie overschreden. Daarom kan NUW als onderneming van deze groep niet als KMO worden beschouwd en kan zij daarom geen aanspraak maken op de KMO-verhoging.

(67) Gezien de structuur van de Sauter-groep, de betrekkingen tussen de aandeelhouders van de verschillende ondernemingen en de economische banden tussen de afzonderlijke entiteiten van de groep is bovendien noch de groep als geheel, noch NUW als lid van deze groep met de typische moeilijkheden van een KMO geconfronteerd: gezien de omzet en het balanstotaal van de groep kan worden aangenomen dat NUW onbeperkt toegang tot de financiële markten heeft en dat de onderneming de voorgenomen investering tegen dezelfde voorwaarden kan financieren als welke andere grote onderneming dan ook.

(68) Tenminste drie ondernemingen van de Sauter-groep, NUW, NBE en MBE, hebben grote oliemaatschappijen als klant. Daarom zijn de leden van de Sauter-groep in staat over de grenzen van de regionale of nationale Duitse markt heen te leveren. Met name via SBE Swiss BioEnergy AG hebben zij eveneens toegang tot de noodzakelijke technologie. Omdat de verschillende leden van de groep op verschillende

niveaus van de productie- en afzetketen actief zijn, kan de Sauter-groep als geïntegreerde groep — en niet als typische KMO — optreden. De Commissie trekt hieruit de conclusie dat NUW en de Sauter-groep geen KMO's zijn overeenkomstig de definitie van de KMO-aanbeveling en dat zij daarom niet de typische nadelen van KMO's ondervinden. Daarom komen zij niet in aanmerking voor een KMO-verhoging.

7. CONCLUSIE

(69) Rekening houdend met alle feiten die haar ter kennis zijn gebracht komt de Commissie tot de conclusie dat de staatssteun die Duitsland voornemens is aan NUW te verlenen in de vorm van een KMO-verhoging, niet als verenigbaar met de gemeenschappelijke markt kan worden beschouwd,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

De steun in de vorm van een KMO-verhoging die Duitsland voornemens is te verlenen aan NUW Nordbrandenburger UmesterungsWerke GmbH & Co. KG is onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt. Deze steun mag derhalve niet worden toegekend.

Artikel 2

Deze beschikking is gericht aan de Bondsrepubliek Duitsland.

Brussel, 7 Juni 2006.

Voor de Commissie
Neelie KROES
Lid van de Commissie

BIJLAGE

Ondernemingen van de familie Sauter volgens de door Duitsland verstrekte inlichtingen

Deelnemingen															
Bernd Sauter:	33 %	Bernd Sauter:	33 %	Mario Biele:	1 %			Bernd Sauter:	12 %	Bernd Sauter:	12 %				
Claus Sauter:	33 %	Claus Sauter:	33 %	Karl-Heinz Reipert:	1 %			Claus Sauter	12 %	Claus Sauter:	12 %				
Dr. Georg Pollert:	34 %	Dr. Georg Pollert:	34 %	Daniela Sauter:	74 %	Daniela Sauter:	50 %	Daniela Sauter:	38 %	Daniela Sauter:	38 %	Daniela Sauter:	50 %	Daniela Sauter:	50 %
				Dr. Georg Pollert:	24 %	Dr. Georg Pollert:	50 %	Marion Sauter:	38 %	Marion Sauter:	38 %	Marion Sauter:	50 %	Marion Sauter:	50 %

Directeuren															
Dr. Georg Pollert		Dr. Georg Pollert		Theodor Niesmann		Theodor Niesmann		Dr. Bernd Klotz		Dr. Bernd Klotz		Daniela Sauter & Klaus-Dieter Bettin		Daniela Sauter & Klaus-Dieter Bettin	
MUW Mitteldeutsche UmesterungsWerke GmbH & Co. KG		MUW Mitteldeutsche UmesterungsWerke Verwaltungs GmbH		NUW Nordbrandenburger UmesterungsWerke GmbH & Co. KG		NUW Nordbrandenburger UmesterungsWerke Verwaltung GmbH		MBE Mitteldeutsche BioEnergie Verwaltung GmbH		MBE Mitteldeutsche BioEnergie GmbH & Co. KG		NBE Nordbrandenburger Bio-Energie Verwaltung GmbH		NBE Nordbrandenburger Bio-Energie GmbH & Co. KG	
vertegenwoordigd door MUW Mitteldeutsche UmesterungsWerke GmbH				vertegenwoordigd door NUW Nordbrandenburger Umesterungswerke Verwaltung GmbH						vertegenwoordigd door MBE Mitteldeutsche BioEnergie Verwaltung GmbH				vertegenwoordigd door Nordbrandenburger BioEnergie Verwaltung GmbH	
Product: Biodiesel		Product: Biodiesel		Product: Biodiesel		Product: Biodiesel		Product: bio-ethanol		Product: bio-ethanol		Product: bio-ethanol		Product: bio-ethanol	
2004	EUR	2004	EUR	2004	EUR	2004	EUR	2004	EUR	2004	EUR	2004	EUR	2004	EUR
Omzet:	110 358 000	Omzet:	0	Omzet:	0	Omzet:	0	Omzet:	0	Omzet:	4 104 087	Omzet:	0	Omzet:	12 531 681
Balanstotaal:	73 788 863	Balanstotaal:	48 084	Balanstotaal:	25 085 041	Balanstotaal:	28 000	Balanstotaal:	48 084	Balanstotaal:	60 894 944	Balanstotaal:	36 147	Balanstotaal:	67 919 722
Werknemers:	44	Werknemers:	0	Werknemers:	2	Werknemers:	0	Werknemers:	0	Werknemers:	76	Werknemers:	0	Werknemers:	65
2005 (raming)	EUR	2005 (raming)	EUR	2005 (raming)	EUR	2005 (raming)	EUR	2005 (raming)	EUR	2005 (raming)	EUR	2005 (raming)	EUR	2005 (raming)	EUR
Omzet:	120 000 000	Omzet:	0	Omzet:	10 200 000	Omzet:	0	Omzet:	0	Omzet:	26 135 000	Omzet:	0	Omzet:	35 300 000
Balanstotaal:	60 000 000	Balanstotaal:	50 000	Balanstotaal:	48 000 000	Balanstotaal:	32 000	Balanstotaal:	50 000	Balanstotaal:	60 900 000	Balanstotaal:	40.000	Balanstotaal:	70 000 000
Werknemers:	44	Werknemers:	0	Werknemers:	45	Werknemers:	0	Werknemers:	0	Werknemers:	95	Werknemers:	0	Werknemers:	70

Deelnemingen

Bernd Sauter:	40 %	Albertina Sauter:	25 %	Bernd Sauter:	50 %	Bernd Sauter:	50 %								
Claus Sauter:	40 %	Alois Sauter:	25 %	Claus Sauter:	50 %	Claus Sauter:	50 %	Claus Sauter:	100 %	Bernd Sauter:	50 %	Bernd Sauter:	33,33 %	Bernd Sauter:	40 %
Daniela Sauter:	20 %	Bernd Sauter:	25 %	Sauter GmbH:	0 %					Claus Sauter:	50 %	Claus Sauter:	33,33 %	Claus Sauter:	20 %
		Claus Sauter:	25 %									Roland Koch:	33,33 %	Roland Koch:	40 %

Directeuren

Claus Sauter		Bernd Sauter & Alois Sauter		Bernd Sauter		Bernd Sauter		Alois Sauter		Bernd Sauter		Bernd Sauter & Roland Koch		Roland Koch	
SBE Swiss BioEnergie AG		Sauter Verpachtung GmbH		Alois Sauter Landesprodukten-Großhandlung GmbH & Co. KG		Sauter GmbH		Compos Entsorgungs GmbH		ALLEN GmbH		Autorkontor Bayern GmbH		Autokontor Vertriebs GmbH	
Handel in biogene brandstoffen		Verhuur en verpachting, handel, verwerking en op de markt brengen van duurzame grond-stoffen		*vertegenwoordigd door Sauter GmbH* Handel in landbouwproducten		Handel in landbouwproducten		Verwijdering van zuiveringsslib en compost		Energieproductie-installaties		Exploitatie van een autobedrijf, handel in voertuigen, transport		Exploitatie van een autobedrijf, handel in voertuigen, transport	
2004	EUR	2004	EUR	2004	EUR	2004	EUR	2004	EUR	2004	EUR	2004	EUR	2004	EUR
Omzet:	41 923 832	Omzet:	99 610 485	Omzet:	5 078 988	Omzet:	0	Omzet:	1 120 786	Omzet:	0	Omzet:	18 203 975	Omzet:	3 400 000
Balanstotaal:	33 947 576	Balanstotaal:	54 695 450	Balanstotaal:	5 938 678	Balanstotaal:	41 790	Balanstotaal:	1 787 142	Balanstotaal:	1 442 219	Balanstotaal:	4 006 114	Balanstotaal:	1 400 000
Werknemers:	4	Werknemers:	61	Werknemers:	37	Werknemers:	0	Werknemers:	4	Werknemers:	0	Werknemers:	32	Werknemers:	7
2005	EUR	2005	EUR	2005	EUR	2005	EUR	2005	EUR	2005	EUR	2005	EUR	2005	EUR
(raming)		(raming)		(raming)		(raming)		(raming)		(raming)		(raming)		(raming)	
Omzet:	172 220 238	Omzet:	25 000 000	Omzet:	4 800 000	Omzet:	0	Omzet:	1 200 000	Omzet:	0	Omzet:	27 000 000	Omzet:	0
Balanstotaal:	95 677 910	Balanstotaal:	55 000 000	Balanstotaal:	5 900 000	Balanstotaal:	43 000	Balanstotaal:	1 800 000	Balanstotaal:	1 100 000	Balanstotaal:	6 000 000	Balanstotaal:	100 000
Werknemers:	7	Werknemers:	50	Werknemers:	37	Werknemers:	0	Werknemers:	4	Werknemers:	0	Werknemers:	60	Werknemers:	0